Tænketank og Danva: Havet drukner i medicinrester. Vi har brug for mere avancerede renseteknikker nu

Forfatter: Liselotte Hohwy Stokholm, Adm. direktør i Tænketanken Hav & Carl-Emil Larsen, Adm. direktør, Danva

Avis: Altinget

Udgivelsesdato: 2. september 2026

Hvert år havner tonsvis af lægemiddelrester i havet med store konsekvenser for miljøet. Derfor bør flest mulige renseanlæg implementere det fjerde rensetrin hurtigst muligt. Samtidig skal vi understøtte byspildevandsdirektivets krav om det udvidede producentansvar, skriver Liselotte Hohwy Stokholm og Carl-Emil Larsen.

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

En stor del af den medicin, som vi mennesker tager hver dag, bliver ikke optaget i kroppen, men skylles i stedet ud i toilettet og ender på renseanlæg sammen med urin og afføring.

Da kun meget få af de danske renseanlæg har de nødvendige krav om at installere avanceret teknologi til at fjerne lægemiddelstoffer og andre miljøfarlige stoffer fra spildevandet med, fortsætter store mængder af blandt andet smertestillende og antidepressiv medicin, antibiotika og p-piller videre ud i det danske vand- og havmiljø.

En ny analyse fra Tænketanken Hav estimerer, at der hvert år udledes næsten fem ton lægemiddelstoffer (aktivstof) fra 13 udvalgte lægemiddelstoffer til det danske havmiljø via spildevand fra renseanlæg.

Der ender for eksempel 2,2 ton af det smertestillende lægemiddelstof paracetamol årligt i havmiljøet.

Analysens resultater fra de 13 lægemiddelstoffer er kun toppen af isbjerget: Der findes nemlig næsten 1.500 forskellige lægemiddelstoffer på det danske marked.

Problemet er derfor potentielt enormt.

Store miljøkonsekvenser

Udledningen af lægemiddelstoffer kan selv i små mængder have store miljøkonsekvenser for livet under havoverfladen. De kan forstyrre hormonsystemet hos fisk og andre havdyr, gøre det sværere for dem at formere sig og derfor påvirke både bestandes overlevelse og hele økosystemer.

Og der er flere eksempler. Antidepressiv medicin kan ændre fisks adfærd, så de bliver mindre sky over for rovdyr, hormonforstyrrende stoffer kan ændre kønsudviklingen hos fisk og bløddyr, og antibiotika i havmiljøet kan bidrage til at udvikle antibiotikaresistente bakterier, der spreder sig videre i naturen.

Myndighederne kender reelt kun en brøkdel af problemets omfang, da de i dag ikke overvåger det danske havmiljø for lægemiddelstoffer. Desuden er der kun fastsat grænseværdier for omkring en procent af de lægemiddelstoffer, der findes på det danske marked.

Forureningen med lægemiddelstoffer sker i et havmiljø, der i forvejen er presset til det yderste. Kun to ud af 123 danske kystvande er i dag i god kemisk tilstand. Det betyder, at 98 procent af vores havområder allerede er alvorligt forurenet med kemiske stoffer som tungmetaller og industrikemikalier.

Mangler politisk prioritering

Vi har tidligere rettet op på store problemer med forurening af vandmiljøet ved hjælp af politisk vilje og klare mål.

Tilbage i 1980'erne var de indre danske farvande plaget af tilbagevendende iltsvind som følge af årtiers stigende udledning af næringsstoffer. Med Vandmiljøplan I fra 1987 satte Folketinget klare og ambitiøse mål. Udledningen af kvælstof fra renseanlæg skulle nedbringes markant.

Med massive investeringer i renseanlæggene kom resultaterne hurtigt. Allerede fire år efter blev kvælstofudledningerne fra renseanlæg reduceret med 50 procent og fosforudledningerne med over 80 procent. Det var resultatet af politisk prioritering, klare mål og investeringsvilje.

I dag har vi udfordringen med de mange miljøfarlige stoffer, som er en tilsvarende monumental opgave, men vi mangler den samme politiske prioritering som med reduktion af næringsstoffer.

Løsningen findes

Med det reviderede byspildevandsdirektiv får Danmark et EU-krav om, at de fleste mellemstore og store renseanlæg frem mod 2045 skal have et ekstra rensetrin, som kan fjerne en langt større andel af lægemiddelstoffer og andre miljøfarlige stoffer, end vores anlæg gør i dag.

Direktivet sætter minimumsfrister for, hvornår kravet skal være opfyldt. Men frister, der ligger langt ude i fremtiden, er ikke ambitiøst nok, hvis vi skal nedbringe forureningen og genskabe betingelserne for et sundt havmiljø.

Det er nemlig ikke teknologien, der mangler, men politiske og økonomiske rammer. Der findes allerede modne renseløsninger, som kan fjerne en væsentligt større andel af lægemiddelstoffer og andre miljøfarlige stoffer, end rensning på danske anlæg kan i dag.

De er i drift på renseanlæg i Schweiz, Tyskland og Holland. I Danmark er det kun ganske få anlæg, der har fået de nødvendige krav om at etablere tilsvarende løsninger.

Flest mulige renseanlæg bør have krav om at implementere det fjerde rensetrin hurtigst muligt, og ikke først når fristerne i EU-direktiver forpligter os til det.

Det kræver, at opgraderingen af rensekapaciteten forankres politisk med klare mål og præcise forvaltningsrammer og en prioriteret rækkefølge, så indsatsen sættes ind, hvor den gavner havmiljøet mest, præcis som det var tilfældet med næringsstoffer for årtier siden.

Tre skridt

Mere avanceret renseteknologi på renseanlæggene kan gøre en stor forskel. Vi peger særligt på tre greb, som kan sætte skub i udrulningen.

For det første, skal der fremsættes en prioriteret national plan. For at forureningen kan nedbringes mest muligt inden for en kort tidshorisont, er der brug for en klar plan og en prioriteret rækkefølge for udrulningen af renseteknologier.

Vi bør blandt andet beslutte, hvilke anlæg der først skal opdateres ud fra blandt andet anlæggenes størrelse, om de udleder til et beskyttet eller særligt sårbart vandområde og om anlæggene står over for en kommende udbygning eller centralisering.

For det andet skal regelsæt for udledningstilladelser strømlines. Kommunerne står over for en kæmpe opgave i at revurdere udledningstilladelser. For at renseteknologierne kan komme hurtigt i drift, skal tilladelsesprocesserne være enklere og mere strømlinet.

Derfor er der brug for en ny vejledning, der blandt andet skaber et ensartet administrationsgrundlag og strømliner dokumentationskrav.

For det tredje skal der skabes stabile og klare økonomiske rammevilkår. Anlæg skal have rammevilkår, der understøtter proaktive investeringer i bedre rensning. Derfor bør behovet for de investeringer tænkes ind i den kommende revision af vandsektorloven.

Samtidig skal vi understøtte byspildevandsdirektivets krav om at indføre det udvidede producentansvar. Det skal føre til, at medicinal- og kosmetikbranchen finansierer en væsentlig del af omkostningerne til at udrulle bedre renseteknologi.

Danmark har tidligere vist, at politisk vilje og klare mål kan gøre en reel forskel for havmiljøet på få år. Det valg står vi over for igen. Denne gang med lægemiddelstoffer og andre miljøfarlige stoffer.

Lad os ikke vente til direktivets frister tvinger os til det. Lad os gøre det, fordi vi allerede ved, at det virker, og fordi det kan skåne havmiljøet for tonsvis af lægemiddelstoffer hvert eneste år.